

## Preek van zondag 1 maart 2020, boerderij de Hoef, Leidsche Rijn, Utrecht Door Marije Karreman

Eerste zondag van de veertigdagentijd  
Lezingen Exodus 3:1-18 Matteüs 4:1-11

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Ik neem jullie mee naar een tent in Taizé waar we afgelopen zomer waren met ons gezin. De kinderen waren inmiddels naar hun eigen groepen gegaan. En wij startten in deze tent met ruimte voor zo'n 200 personen met de Bijbelstudie door broeder Emiel. Eén van de broeders uit Taizé. We gingen aan de slag met Exodus. Drie weken geleden begonnen we met dit Bijbelboek, aangereikt door het Oecumenisch leesrooster dat in veel kerken wordt gevolgd. Twee weken geleden vertelde ik al iets als een inleiding op Exodus, over de familie van de Aartsvaders en -moeders, die we leerden kennen in Genesis. Die grote familie die uitgroeide tot een volk, in Exodus. Hoe ging het verder? Ze werden onderdrukt in Egypte, onder een nieuwe Faraó die hun hele geschiedenis niet kende. Ze hadden te lijden onder deze tiran. Maar een paar mensen zagen we opstaan tegen deze machthebber, de vroedvrouwen Sifra en Pua, de moeder van Mozes, Jochebed, en Mirjam, zijn zus. En zelfs, de Egyptische prinses. Als Mozes wordt geboren en opgroeit tegen de verdrukking in, begint er een nieuw verhaal...

En zo nam broeder Emiel ons ook mee, bij zijn inleiding op Exodus, daar in die tent op die heuvel in Taizé. Dit boek gaat over Exodus, over uittocht, over de weg die dit volk zoekt en vindt naar vrijheid. De weg die God voor ze baant, met behulp van Mozes en Mirjam, en Aaron, vanuit het slavenbestaan naar een nieuwe situatie, levend als vrije mensen. Het is een hoopgevend, fascinerend verhaal. Maar het is ook een problematisch boek. En daar wil ik vanmorgen ook even bij stil staan. Want er is veel geweld te vinden in dit Bijbelboek. En ons beeld van God kan daardoor vertroebeld raken, het levert veel vragen op. Dat zijn geen vragen die we uit de weg moeten gaan, het zijn vragen die ons dwingen om goed te zoeken, en als het antwoord ons schokt dan is het antwoord misschien niet goed genoeg. Dat drukte de broeder ons op het hart. Dan moeten we verder zoeken.

Er is een lange traditie om de eerste vijf boeken van Mozes als geschiedenisboeken te lezen. Veel onderzoekers zien ook elementen die historisch zijn. Maar de bedoeling van deze boeken is anders, deze boeken zijn geschreven om ons, de lezer, te onderwijzen, om ervan te leren. Als we lezen: 'en zo geschiedde', bedenk dan dat dit is geschreven door gelovigen: 'dit is wat God deed', ... er is nagedacht over wat er gebeurd is, men probeert wat er gebeurd is vanuit een gelovig perspectief te begrijpen. Het is niet bedoeld als een historisch verslag, dat wil niet zeggen dat er geen historische elementen in te vinden zijn. Maar de bedoeling is anders. Men probeert vanuit een gelovig perspectief de situatie te beschrijven en te duiden. En daarbij geldt, en dan kom ik ook terug op de geweldsteksten, we lezen het perspectief van de underdog. Egypte is de supermacht. Het onderdrukte volk, komt, met Gods hulp, tegen deze supermacht in opstand, en dan blijkt de macht van de Faraó gelimiteerd, eindig. Hij blijkt niet alle macht te hebben.

En nu naar het gedeelte van vanmorgen. Aan het einde van Exodus 2 staat: 'De Israëlieten gingen gebukt onder dwangarbeid. Ze klaagden luid en hun hulpgeroep steeg op naar God. *God hoorde hun jammerkreten en dacht aan het verbond dat hij met Abraham, Isaak en Jakob had gesloten. Hij zag hoe de Israëlieten leden en trok zich hun lot aan.*' Denk nog eens aan het gelovige perspectief. Hoor je het doorklinken in deze beschrijving? Zo is God, hij trekt zich het lot aan van mensen... zo hebben mensen dat ervaren. Zo vertellen ze het aan ons. We treffen Mozes met de geiten en schapen als hij die dag eens een andere route neemt. Hij drijft de kudde verder en verder, tot voorbij het steppeland en kwam bij de Horeb, de berg van God. Hij maakte een omweg... hij ging op onderzoek uit. Wat zou hem voort hebben gedreven? Was hij toe aan een nieuwe uitdaging? Een ander pad? En dan volgt een beschrijving van dat wonderlijke verschijnsel. Hij zag een vuur dat uit een doornstruik opvlamde. En, lezen we, de engel van de Heer verscheen hem daar. Een boodschapper van God. De struik stond in brand, maar werd niet verteerd. 'Hoe kan dat?' Vraagt hij

zich af. Mozes wil het verschijnsel van dichtbij bekijken maar dan wordt hij toegeroepen door de Heer: 'Mozes! Mozes!' 'Ik luister', is zijn reactie. 'Kom niet dichterbij. Trek je sandalen uit, de grond waarop je staat is heilig.' 'Ik ben de God van je vader, de God van Abraham, de God van Isaak, de God van Jakob.' Mozes durfde niet te kijken. Verder klinkt het: 'Ik heb gezien hoe ellendig mijn volk eraan toe is, ik heb ze gehoord, en ik weet hoe ze lijden. Daarom ben ik afgedaald, om hen te bevrijden!' God hoort en ziet, zo staat hier beschreven. En hij weet wat dit lijden betekent voor mensen. Tot tweemaal toe klinkt het, dat hij hoort en ziet wat ze meemaken. En dan volgt de opdracht gericht aan Mozes: 'Ik stuur *jou* daarom nu naar de farao. Jij moet mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte weg leiden.'

*'When Israel was in Egypt's land – let my people go,  
oppressed so hard they could not stand – let my people go...  
Go down, Moses, way down in Egypt's land; tell old Pharaoh: let my people go.'*

Goed, het probleem is duidelijk. Of, het probleem? Alle problemen. De onderdrukking van dat volk, daar in Egypte. Hun pijn, hun lijden. Mozes weet er alles van. Niet voor niets is hij het ontvlucht. Ook dit gedeelte besprak broeder Emiel met ons, in die tent. 'Er is veel humor in de Bijbel.' zo leidde hij het in. Hij verplaatste zich in Mozes... vandaag doe ik het... 'God, u heeft gelijk, de problemen zijn legio. Toen, met dat volk, en die verschrikkelijke Farao. Nu nog steeds. Er is een vluchtelingenprobleem. Een klimaatprobleem. Er is dat onvoorspelbare virus, Corona. Ook dichterbij huis, in mijn familie, op mijn werk is er gedoe. Ik breek mijn hoofd over al die issues. U kunt mij wel roepen, God, om er iets aan te doen. Maar, er zijn goede redenen waarom ik dat niet zou moeten doen. Uw ideeën zijn goed, God. Maar ik zou dat niet moeten doen. Stuur iemand anders!' Er is veel te doen. Maar o wat zijn er veel obstakels.

Op Facebook refereerde ik al even aan een lied dat ik in Mijdrecht leerde zingen:

'Wil je opstaan en mij volgen als ik noem je naam? Wil je dienen in 't verborgen zonder roem of faam. Wil je leven van de wind? Broos en kwetsbaar als een kind? Zul je geven wat Ik vind in jou en jij in Mij?' Ik hou van dat lied. Het tilt me op. 'Wil je het? Opstaan? Jezus volgen?' Als je dat lied zingt, dan wil je het. Maar in de praktijk van alle dag, kijk ook ik regelmatig om me heen. Misschien herken je dat wel. Als je het gevoel heb dat God misschien wel jou roept, tot een bepaalde taak, tot een vriendelijk woord, tot aandacht, of juist de schouders eronder. Tot een actie, of eenvoudige betrokkenheid. Moet ik dat doen? Of is er misschien iemand anders die dat zou kunnen doen... 'Wie ben ik?' Vraagt Mozes aan God. 'Waarom zou ik naar de farao moeten gaan en de Israëlieten uit Egypte leiden?' Mozes gaat in onderhandeling. Hij ziet leeuwen en beren op zijn weg. Voelt zich onbekwaam, ongeschikt. Er zijn grote problemen, maar waarom zou ik daar iets mee moeten... Een al te menselijke en begrijpelijke reactie. En dan antwoordt God: 'Ik zal bij je zijn.' Mozes is nog niet klaar. 'Maar stel; dat ik zeg dat ik door u ben gestuurd, en ze vragen: wat is de naam van die god? Wat moet ik dan zeggen?' 'Ik ben die er zijn zal, dat is mijn naam. Ik zal er zijn heeft mij naar jullie toegestuurd, dat kun je zeggen.' Ik ben die er zijn zal, oftewel, je ontdekt in je leven wie ik voor je ben. Zo zou je deze naam ook kunnen uitleggen. Ik ben er voor je, ik ga met je mee, ik zal er zijn. Je ontdekt in je leven wie ik voor je ben. Terwijl je gaat...

De onderhandelingen van Mozes met de God die hem roept, ze gaan nog even door. Hij blijft er tegenin gaan, hij blijft bezwaren zien en spreekt die uit. 'Ze zullen me niet geloven', 'Ik ben geen goede spreker', 'Stuur toch iemand anders!' Uiteindelijk wordt zijn broer ingeschakeld, Aaron, en samen gaan ze dan op pad. Uiteindelijk stukt zijn tegenstand, hij geeft het op, of, hij geeft zich gewonnen. Hij waagt het erop. Hij gaat.

Wat betekent dat, wat hier wordt beschreven, wat Mozes hier doet? Om op God te vertrouwen als het tegen alles in lijkt te gaan? Tegen alle argumenten, alle goede redenen, alle gezond verstand. Een volk bevrijden, uit de onderdrukking van die oppermachtige Farao? Een weg gaan, een omweg, een ander pad, omdat een stem je roept? Of juist ergens voor gaan, zonder het zeker te weten, maar in geloof, in vertrouwen? Wat betekent dat? Hoe doe je dat?

En als dit beschreven is om ons iets te leren, om ons te onderwijzen? Wat leert het ons dan?  
Het zou kunnen betekenen...

- God legt zich niet neer bij de status quo, hij kiest de kant van de onderdrukten, maar als hij iets wil veranderen, dan heeft hij mensen nodig...
- God roept mensen, die het niet verwachten, tot ongedachte daden.
- En ze hoewel ze protesteren, discussiëren, twijfelen, bang zijn, ze gaan...

Wat leert het jou?

*'When Israel was in Egypt's land – let my people go,  
oppressed so hard they could not stand – let my people go...  
Go down, Moses, way down in Egypt's land; tell old Pharaoh: let my people go.'*

Je ontdekt in je leven wie ik voor je ben, zo zou je Gods naam kunnen uitleggen. En je ontdekt het dus alleen maar als je gaat, als je het erop waagt. Waag het erop, wil ik je op het hart drukken. Ga het leven aan, met je God. Met de mensen om je heen. Met de stem die je roept, en wakker houdt. 'Go down, Moses!'

Amen